

כתיבה ועריכה: מאיר אביטן

רוביא - לוביה / חילבה / שומשומין

הנוהגים לקיים את הסדר לפני ברכת המוציא יברכו לפני אכילת הירק "בורא פרי האדמה", ואם כבר בירכו על הקרא - דלעת, על הכרתי או על הסלק, לא מברכים ואומרים רק: "הי רצון..."

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה.
לאחר האכילה אומרים בקשה זו:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵינוּ וְאֵלֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׂרִירָתוֹ זְכוּתֵנוּ וְחֵלְבָנוּ.
או לשון אחר

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵינוּ וְאֵלֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׂרִירָתוֹ זְכוּתֵנוּ וְחֵלְבָנוּ.
הַבְּרָכָה בְּכָל עֵמְלָנוּ.

בקשה אישית:

כל אחד ואחת יכולים להוסיף את מה שברצונם שירבה, והכוונה היא למשהו בעל ערך משמעותי לחיים.

הירק:

לרוביא זיהויים שונים. הזיהוי המקובל ביותר הוא מין של שעועית הקרוי בערבית "**לוביה**" - מין שעועית צרה ומוארכת. ולכן קהילות הספרדים במזרח נהגו לאכול לוביה. וכך כותב החיד"א¹ בהקשר למנהג לאכול לוביה בראש השנה לסימן טוב: "מנהג ירושלים לקחת לרוביא מין קטנית הנקרא בערבית לוביא".

רש"י² מזהה אותה עם ה"תלתן", וכוונתו כנראה לתלתן המופיע במשנה, שהוא צמח ה**חילבה** שמגרגריו מכינים במטבח התימני מטבל רוטב ירוק. על פי זיהוי זה נוהגים יוצאי תימן לברך בראש השנה על חילבה (גְּרִגְרִיט חִילְבָהּ ובשמה העממי חִילְבָהּ). בתשובת רב האי גאון³ מזהה הרוביא עם **פול מצרי**, ויש מיהודי צפון אפריקה שנוהגים לאכול פול, ויש המזהים אותה עם השומשום.

¹ הרב חיים יוסף דוד אַזולַאי: בראשי תיבות חי"ד"א (1724-1806). היה פוסק הלכה ומקובל. חיבר עשרות ספרים בתחומים תורניים מגוונים.

² רבי שלמה יצחקי: בראשי תיבות רש"י (1040-1105), היה תלמיד חכם צרפתי נודע. נחשב לגדול מפרשי התנ"ך והתלמוד, וכונה בשם "פרשנדתא" - פרשן דתא - פרשן הדת.

³ רב האי גאון: (939-1038), אחרון גאוני בבל, ראש ישיבת פומבדיתא. ענה על אלפי שאלות שנשלחו אליו על ידי יהודים ברחבי אסיה, אירופה וצפון אפריקה, בכל תחומי היהדות.

הטעם לאכילת הירק:

הרוביא, כפי שמופיעה בשם התלמודי, מזכירה את המילה העברית "ריבוי" - כמות גדולה. המשותף לכל הזיהויים לרוביא - לוביה, חילבה, שומשומין - הוא ריבוי הזרעים. ועל כן, מעבר לשם יש קשר משמעותי יותר בין תכונה זו של הירק לתפילה "יהי רצון... שְׂרִבּוּ זְכַיְתֵינוּ וְתִלְבְּבוּ", העוסקת בריבוי הזכויות של המבקש.

בעניין זה כותב הבן איש חי שיש להזכיר את שני השמות - רוביא ולוביא, וכך כתב: "ואחר כך יאכל רוביא והוא מה שקורין בלשון ערבי לוביא, ולפי מה שכתב הגאון המגן אברהם ז"ל ש**יבקש גם לפי המשמעות הנראה מלשון המדינה**, על כן אנו אנשי בגדד שקורין אותה לוביא צריך לומר "יהי רצון... שְׂרִבּוּ זְכַיְתֵינוּ וְתִלְבְּבוּ".

אולם מה משמעות המילה 'תלבבנו'? אולי לשון חביבות, שבה אנו מבקשים מה' שגם ירבה זכויותינו וגם יחבב אותנו מלפניו. אפשרות נוספת: "שתלבבנו" = עניינים הקשורים ללב, ומכאן אפשר להתפלל ולבקש שיהיה לנו לב טוב, לב אוהב, לב בריא ועוד.

הברכה הזו היא בקשה אישית הנוגעת ליום הדין - אנו מבקשים שירבו זכויותינו

הידעת?

- הלוביה יכולה להתפתח באזורים שבהם כמות המשקעים איננה מספיקה לגידול קטניות מאכל אחרות, והיא מותאמת לקרקעות דלות.
- הלוביה היא שעועית מקבוצת הקטניות המכילה שפע ויטמינים, מינרלים ונוגדי חמצון שלהם יתרונות בריאותיים. השעועית מסייעת לתפקוד מערכת העיכול, לשמירה על רמות הסוכר ולהגברת תחושת השובע. כמו כן היא מכילה חלבון מן הצומח שמפחית את הסיכון למחלות לב, לסוכרת, לסרטן ועוד.

